

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 172/2010-36

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. mája 2010 v senáte zloženom z predsedu Milana Ľalíka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Petra Brňáka o sťažnosti Mgr. M. M., K., zastúpenej advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 1564/2000 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Mgr. M. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom

Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 1564/2000 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice I prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 1564/2000 konať bez zbytočných priet'ahov.

3. Mgr. M. M. priznáva finčné zadosťučinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Košice I povinný zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice I je povinný uhradiť Mgr. M. M. trovy právneho zastúpenia v sume 303,30 € (slovom tristotri eur a tridsať centov) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. I. R., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. februára 2010 doručená sťažnosť Mgr. M. M. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. I. R., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 1564/2000 o návrhu na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“).

2. Sťažovateľka vo svojej sťažnosti uviedla, že návrh na vyporiadanie BSM podala na okresnom súde 5. decembra 2000 a napriek doterajšej dĺžke konania viac ako deväť rokov vo veci nebolo dosiaľ právoplatne rozhodnuté. Sťažovateľka prostredníctvom svojej právnej zástupkyne okresný súd opakovane žiadala o nariadenie pojednávania vo veci a predsedovi okresného súdu podala aj sťažnosť na priet'ahy v konaní. Napriek skutočnosti,

že vec patrí k štandardnej agende všeobecných súdov, vo veci dochádza k priet'ahom v konaní.

3. S'ťažovateľka žiadala, aby ústavný súd deklaroval porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 1564/2000 konal bez zbytočných priet'ahov, priznal jej finančné zadosťučinenie v sume 5 000 € a trovy konania.

4. Ústavný súd vyzval listom z 19. februára 2010 predsedu okresného súdu, aby sa vyjadril k s'ťažnosti. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení sp. zn. Spr 36/09 z 24. marca 2010 uviedol podrobný prehľad úkonov, ktoré okresný súd vo veci vykonal, pričom poukázal na skutočnosť, že vec nie je po právnej stránke náročná. Zároveň však zdôraznil, že ku skutočnosti, že spor trvá už viac ako deväť rokov, výrazným spôsobom prispeli samotní účastníci konania, ktorí opakovane súd požiadali o odročenie pojednávani nariadených vo veci a poskytnutie lehoty na uzavretie mimosúdnej dohody. Súd týmto požiadavkám účastníkov konania vyhovel, čo považoval zároveň za rešpektovanie ústavného práva na prerokovanie veci v ich prítomnosti. Predseda okresného súdu zároveň uviedol, že k doterajšej dĺžke konania prispela aj viacnásobná zmena zákonného sudcu a požiadal o upustenie od ústneho prerokovania s'ťažnosti pred ústavným súdom, pretože od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

5. Vyjadrenie predsedu okresného súdu bolo zaslané na vyjadrenie právnej zástupkyňi s'ťažovateľky, na ktoré reagovala listom doručeným ústavnému súdu 27. apríla 2010, v ktorom uviedla, že vyjadrenie okresného súdu nijakým spôsobom nespochybňuje skutočnosť, že konanie vo veci trvá od roku 2000 takmer desať rokov a ani v roku 2010 nie je právoplatne ukončené. Okresný súd sa stotožnil s názorom s'ťažovateľky, že vec nie je právne náročná, a hoci poukázal na skutočnosť, že to boli práve účastníci konania, ktorí požadovali odročenie pojednávani, je povinnosťou súdu podľa § 100 ods. 1 prvej vety Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) postupovať v konaní aj bez ďalších

návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá a podľa § 101 ods. 2 OSP pokračovať v konaní, aj keď sú účastníci nečinní. Právna zástupkyňa tiež poukázala na skutočnosť, že k nariadeniu prvého pojednávania vo veci došlo až po viac ako roku od začiatku konania a časť uskutočnených pojednávanií bola neefektívna, pričom za reálny začiatok meritórneho prerokovania veci možno považovať obdobie po 15. máji 2006. Podľa názoru sťažovateľky neexistuje skutočnosť, ktorá by mohla ospravedlniť viac ako deväťročné trvanie sporu, a preto žiada, aby ústavný súd rozhodol tak, ako to uviedla vo svojej sťažnosti, a požaduje aj zaplatenie trov konania vo výške 454,96 €. Zároveň oznámila, že súhlasí s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania v konaní o sťažnosti.

6. Ústavný súd sťažnosť prerokoval na neverejnom zasadnutí 28. apríla 2010 a uznesením č. k. I. ÚS 172/2010-30 ju prijal na ďalšie konanie.

II.

7. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľka zároveň namietala aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov osvojil judikatúru

Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

8. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti vychádzal z úkonov, ktoré sťažovateľka uviedla vo svojej sťažnosti, podrobného prehľadu vo veci vykonaných úkonov uvedených vo vyjadrení predsedu okresného súdu, ako aj stanoviska právnej zástupkyne k vyjadreniu.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci (1), správanie účastníka konania (2) a postup súdu (3). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na premet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa. Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

8.1 Predmetom namietaného konania je návrh na vyporiadanie BSM. Ide o vec, ktorá patrí po právnej stránke k štandardnej agende a existuje k nej stabilizovaná judikatúra všeobecných súdov. Skutková zložitosť prípadu nebola preukázaná. Na právnu alebo skutkovú zložitosť veci nepoukázal vo svojom vyjadrení ani okresný súd. Okresný súd zdôraznil, že k doterajšej dĺžke konania výrazným spôsobom prispeli účastníci konania, ktorí opakovane požadovali od okresného súdu poskytnutie lehoty a odročenie pojednávania na uzavretie mimosúdnej dohody.

8.2 Správanie sťažovateľky je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným priet'ahom. Správanie sťažovateľky možno označiť za také, ktoré malo výrazný vplyv na doterajšiu dĺžku konania. Sťažovateľka počas konania na okresnom súde v období po podaní návrhu opakovane žiadala o nariadenie pojednávania vo veci, následne však viackrát prejavila ochotu uzavrieť s odporcom mimosúdnu dohodu o vyporiadaní BSM, z toho dôvodu žiadala od súdu poskytnutie lehoty na jej uzavretie a opakovane požiadala aj o odročenie pojednávania z toho istého dôvodu.

8.3 Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup konajúceho okresného súdu. Konanie vedené okresným súdom začalo návrhom sťažovateľky na vyporiadanie BSM, pričom v priebehu konania došlo k čiastočnému

späťvzatiu návrhu. Okresný súd uskutočnil prvé pojednávanie vo veci po viac ako 13 mesiacoch od podania návrhu. V ďalšom období napriek skutočnosti, že vo veci bolo nariadených a uskutočnených množstvo pojednávaní (celkovo 25), možno konanie okresného súdu považovať za neefektívne a nevedúce k meritórnemu rozhodnutiu vo veci. Okresný súd totiž poskytol účastníkom konania na ich výslovnú žiadosť viaceré lehoty na uzavretie mimosúdnej dohody, v konaní ale nepokračoval vykonávaním ďalších úkonov a toleroval nečinnosť či nezáujem účastníkov konania o skoré skončenie veci. Ústavný súd považuje doterajšiu dĺžku konania, v ktorej možno určiť aj kratšie obdobia nečinnosti, za dobu konania na jedinom stupni všeobecného súdnictva z ústavného hľadiska ako neprijateľnú. K doterajšej dĺžke konania nepochybne prispela aj viacnásobná zmena zákonného sudcu, ktorá znamenala predĺženie konania pre potrebu naštudovania spisu a opakované vykonávanie úkonov. Znalecké dokazovanie vo veci z odboru „Ekonomia“ bolo nariadené v januári 2010, z čoho vyplýva, že rozsah a cena majetku patriaceho do BSM nie sú ustálené ani v súčasnosti.

Na základe uvedených skutočností je potrebné konštatovať, že konanie vedené na okresnom súde pod sp. zn. 20 C 1564/2000, ktoré ani po viac ako 9 rokoch od podania žaloby nie je právoplatne skončené, resp. nebolo o nej rozhodnuté ani na prvom stupni všeobecného súdnictva a neviedlo k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky, je poznamenané priet'ahmi ako celok a predstavuje porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

III.

9. Keďže ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, prikázal okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 20 C 1564/2000 konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci (bod 2 výroku nálezu).

10. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ak sa sťažovateľ domáha primeraného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 5 000 €. Vzhľadom na okolnosti danej veci zakladajúce namietané porušenie základného práva ústavný súd považoval za odôvodnené priznať sťažovateľke finančné zadost'učinenie v sume 1 500 € (bod 3 výroku nálezu).

11. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. I. R.. Úhradu trov priznal za dva úkony právnej služby v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov v celkovej sume 303,30 € (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti) uskutočnené v roku 2010. Úhradu za tretí úkon právnej služby, t. j. podanie doručené ústavnému súdu 27. apríla 2010, ústavný súd právnej zástupkyňi sťažovateľky nepriznal, pretože v tomto podaní neboli uvedené žiadne nové skutočnosti, ktoré by ústavnému súdu neboli v čase rozhodovania o predmetnej sťažnosti známe, a zotrvala len na už prednesených skutočnostiach.

Trovy konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. mája 2010